

ARBOGA KOMMUN

Underlag till Strategisk och ekonomisk plan 2024–2026

Innehåll

Inledning	2
Planeringsprocessen	3
Verksamhetens uppdrag och ansvar	4
Nuläge och framtid.....	5
Ekonomisk avstämning, drift.....	18
Effektiviseringar/ramjustering och analys av konsekvenser för att nå ekonomisk balans.....	21
Investeringar 2024–2027	23
Sammanfattning till kommunfullmäktige	26

Inledning

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämnders och styrelser verksamhet så att kommunfullmäktiges beslut efterlevs och genomförs. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att följa de frågor som kan påverka kommunens ekonomiska ställning. Styrelsen ska ha en fortlöpande dialog med nämnderna om utveckling av ekonomin och verksamheten, samordna ekonomi- och verksamhetsstyrningen, sammanställa förslag till Strategisk och ekonomisk plan, utarbeta förslag till årsredovisning och delårsrapport och översända dessa till revisorerna för granskning.

Nämnderna ska, enligt reglementet inom sitt område, se till att inom tilldelade ekonomiska ramar bedriva verksamheten enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten och de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt.

I Arboga styrs verksamheten med vision, värdegrund, inriktning, mätbara mål och en ekonomisk rambudget. Visionen och målen beskriver det kommunen vill åstadkomma i framtiden och värdegrunden är de värderingar som genomsyrar verksamheten. Tillsammans anger de för medborgarna och medarbetarna vad kommunen står för och ska förverkliga de närmaste åren.

Nämndernas och styrelsernas underlag till Strategisk och ekonomisk plan (SEP) inlämnas senast den 27 april till Ekonomienhet- och styrning för sammanställning inför budgetberedningen den 2 maj. Underlagen ligger till grund för beslut om prioriteringar på kommunnivå som tas av kommunfullmäktige den 24 augusti.

Underlaget är en analys som beskriver och värderar sin verksamhets nuläge och framtid. Utifrån den preliminära ramen och analys av nuläge och framtid genomförs en ekonomisk avstämning. Förslag till effektivisering och/och eller ramjusteringar inklusive analys av konsekvenser tas fram för att nå ekonomisk balans. Analysen ska även innehålla nämndens investeringsbehov de kommande tre åren och dess konsekvenser på driftkostnaderna. Även en analys av barnperspektivet ska vid behov ske.

Planeringsprocessen

Planeringsprocessen resulterar i att kommunfullmäktige inför varje verksamhetsår beslutar om en Strategisk och ekonomisk plan (SEP) där mål och resursfördelning framgår. En konkretisering av kommunfullmäktiges beslut sker i varje nämnd och styrelse genom ett beslut om nämndens eller styrelsens budget. I den årliga planeringsprocessen planeras och dimensioneras kommunens verksamhet och resurser. Den syftar till att ge förtroendevalda beslutsunderlag för prioritering och styrning av verksamheten samt ge förvaltningsledningen mål och ramar för sitt uppdrag.

Resursfördelning innebär att prioritera och fördela ekonomiska resurser till den verksamhet som ska utföras så att mesta möjliga nytta skapas av tillgängliga medel och att de finansiella målen för god ekonomisk hushållning uppfylls. En helhetsvärdering ska göras av finansieringen av verksamheten i form av skatter, statsbidrag, taxor med mera. Resurser fördelas utifrån en värdering av behov i grunduppdraget och hur dessa förändras. Behovsförändringar är till exempel volymutveckling, demografiska förändringar samt pris- och löneutveckling.

Resurser fördelas utifrån två behov:

- Drift, ekonomisk ram för den årliga löpande verksamheten, intäkter och kostnader. Kommunfullmäktige fördelar ekonomiska ramar till kommunstyrelsen, nämnderna samt till helägda bolags- och förbunds driftuppdrag. Styrelserna/nämnderna fördelar på verksamhetsnivå och ska anta principer/modeller hur resursfördelningen sker.
- En total ekonomisk ram för ett investeringsprojekts inkomster och utgifter samt förändrade driftkostnader. Kommunfullmäktige beslutar om investeringsramar på investeringsområde/projektnivå till kommunstyrelsen och nämnderna. För inventarier/maskiner/fordon fördelas totala ramar till kommunstyrelsen/nämnderna. Kommunstyrelsen beslutar om omfördelning mellan investeringsområde investeringsprojekt inom den totala investeringsramen. När det gäller inventarier/maskiner/fordon har ansvarig nämnd rätt att besluta om omfördelning. Nämnderna har ett genomförande och uppföljningsansvar för investeringar.

Nämnderna ska, enligt reglementet inom sitt område, se till att inom tilldelade ekonomiska ramar bedriva verksamheten enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten och de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt.

Bolagen enligt bolagsdirektivet/förbunds

I Arboga styrs verksamheten med vision, värdegrund, inriktning, mätbara mål och en ekonomisk rambudget. Visionen och målen beskriver det kommunen vill åstadkomma i framtiden och värdegrunden är de värderingar som genomsyrar verksamheten. Tillsammans anger de för medborgarna och medarbetarna vad kommunen står för och ska förverkliga de närmaste åren.

Verksamhetens uppdrag och ansvar

Socialnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter för äldre- och funktionshindrade enligt socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Socialnämnden ska också fullgöra kommunens uppgifter enligt Socialtjänstlagen vad gäller individuellt stöd och förebyggande insatser för barn, unga och vuxna.

Vidare fullgör socialnämnden kommunens uppgifter enligt lag om arbetslöshetsnämnd där uppdraget är främja kommunala åtgärder för att förebygga arbetslöshet eller minska verkningarna av arbetslöshet.

Socialnämnden ansvarar bland annat för:

- Verksamheten för äldre- och funktionshindrade enligt socialtjänstlagen och följdlagstiftning (SoL)
- Kommunal hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Hemsjukvård och hembesök inom primärvårdens uppdrag till och med sjuksköterske-, arbetsterapeut- och fysioterapeutnivå
- Kommunens verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Färdtjänst enligt lagen om färdtjänst
- Riksfärdtjänst enligt lagen om riksfärdtjänst
- Kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL) och följdlagstiftning vad gäller individuellt stöd och förebyggande insatser för barn, unga och vuxna, lagen om vård av missbrukare (LVM) och lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), föräldrabalken (FB), lag om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) samt insatser för ungdomar enligt lag om medling med anledning av brott
- De uppgifter som ankommer på kommunens socialtjänst vad avser flyktingverksamhet och integration
- Serveringstillstånd och tillsyn enligt Alkohollagen
- Dödsboanmälan enligt Ärvdabalken
- Vuxenutbildning

Nuläge och framtid

Vård och omsorg

Vård och omsorg står inför stora utmaningar dels på grund av den demografiska utvecklingen, dels på grund av implementeringen av Nära vård.

Tidigare beräkningar visar att den åldrande befolkningen ökar vilket också ställer högre krav på vår bemanning och våra tjänster.

Vård och omsorg har under flera år bedrivit en verksamhet till en kostnad som understiger förväntad nivå. Inför 2024 finns det behov av att förstärka budget framför allt inom hemtjänsten i syfte att stärka kvalitén. Som ett led i att stärka kvalitén inom vård- och omsorg och initialt inom hemtjänsten kommer en projektanställning som socialt ansvarig socionom äga rum från maj till december 2023. Ett led i att säkra kvalitén inom hela vård- och omsorg bör tjänsten som socialt ansvarig socionom kvarstå som ett permanent inslag från 2024, vilket betyder att verksamheten bör få en utökad ram på 850 tkr.

Införandet av Nära vård börjar ställa krav på verksamheten eftersom fler individer vårdas i hemmet. Detta kommer medföra ökat behov av resurser och ökad kompetensutveckling.

40 nya äldreomsorgplatser planeras på Hällbacken och det finns även ett behov av att inrätta Trygghetsboende inom en snar framtid.

Åldrande befolkning

Vård och omsorg står inför stora utmaningar i och med den demografiska utvecklingen och det ökande behovet av vård och omsorgsinsatser. Studerar vi åldersfördelningen i Arboga jämfört med åldersfördelningen i Sverige ser vi att Arboga har en större andel invånare från 55 år och uppåt och en lägre andel invånare under 55 år. Det framträder tydligt att Arboga kommun har en högre andel invånare mellan 65–84 och lägre andel mellan 25–44 år än genomsnittet i Sverige.

En god Nära vård

Primärvården och Regionen tillsammans med kommunerna behöver en ökad samverkan kring patienter för att minska behovet av slutenvårdsplats i relation till det ökade vårdbehovet. Bakgrunden är den ökande äldre befolkningen som ses framöver. Nära vård ska vara implementerat 2027 och innebär att fler kommer att vårdas i hemmet med utökade insatser samt ökat vårdbehov. Hur resursfördelning ska ske mellan region och kommun är inte fastställt, dock kan man se att hemtjänstinsatser och hemsjukvårdsinsatser kommer att öka och att en kompetensutveckling av alla yrkeskategorier ses. Här behövs resurser i projektform för att införa detta. En sammanhållande person finns idag på heltid men behovet ses öka ju längre processen fortgår och då även på mer operativ nivå.

Införandet av Nära vård ställer ytterligare krav på hemtjänsten samt av hemsjukvården, då fler individer ska vårdas i hemmet. Detta kommer medföra ökat behov av resurser och ökad kompetensutveckling. Tidigare beräkningar visar att den åldrande befolkningen ökar vilket också ställer högre krav på vår bemanning och våra tjänster.

För att arbeta med att möta införandet att Nära vård håller ett hemtagningsteam på att ta form under våren 2023. Hemtagningsteamet kommer bland annat att arbeta förebyggande och rusta för Nära vård införandet. Det arbetas för att hemtagningsteamet ska vara en stadigvarande insats inom vård- och omsorg framöver och det betyder att med stor sannolikhet behövs en utökad budget med 2 050 tkr för att klara av att bedriva hemtagningsteamet med kvalitet framledes. Målet med hemtagningsteamet är:

- Att personer vid utskrivning från sjukhus i större utsträckning går direkt hem i stället för till korttidsenhet.
- Att personer med sviktande hemsituation ska i större utsträckning få sin vård i hemmet utifrån en tydlig plan för att undvika onödiga inläggningar på sjukhus.
- Att uppnå en kostnadseffektiv organisation där rätt trygga vårdtagare är på rätt plats i rätt tid.

Kompetens

Att möta kompetensutmaningen nu och framöver är en central fråga för att klara vård- och omsorgs uppdrag. Medarbetare behövs, både till rätt antal och med rätt kompetens och kunskap, för att möta medborgarnas behov av service. För att möta kompetensutmaningen måste Arboga kommun vara en attraktiv arbetsgivare.

För att vara det arbetar vi enligt ARUBA (Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avveckla) Genom att ge stöd till medarbetarnas utveckling, stärka ledarskapet, hitta nya arbetsätt genom att rekrytera bredare och försöka utnyttja tekniken smartare.

De senaste åren har flertalet statsbidrag möjliggjort grundutbildning, vidareutbildning samt specialistutbildning i syfte att öka kompetensen. För att kompetensutvecklingen ska vara möjlig framledes bör en särskilt avsatt pott, förslagsvis per tjänst, finnas budgeterad för att säkerställa detta, 180 tkr. Utbildningsinsatser har, förutom undersköterske- och specialistundersköterskor i demens via Äldreomsorgslyftet, under året genomförts gällande demens, vård vid psykisk ohälsa, förebyggande arbete, palliativ vård samt ledningsgruppsutveckling för chefer inom vård och omsorg. Även utbildning för ledarfunktioner i Nära vård har genomförts. Fortsatt kartläggning och säkerställande av kompetens för att utveckla verksamheten och möjliggöra arbete på toppen av sin kompetens är en nödvändig förutsättning för att möta framtidens ökade behov inom äldreomsorgen.

Arboga kommuns nyaste vård och omsorgsboende Åspegeln är ett boende för personer med demensdiagnos. Som ett led i att säkerställa kvalitet i vården ser verksamheten behov av att konvertera 18 underskötersketjänster till specialistunderskötersketjänster med inriktning demens. Även inom hemtjänsten finns behov av att konvertera tjänster på samma sätt för att

möta det behov som kommer i och med omställningen till Nära Vård. Men då med inriktningen avancerad nära vård. Detta är även ett steg i riktning Arboga som attraktiv arbetsgivare då du som specialistundersköterska får möjlighet att söka en tjänst som du har utbildning för.

För att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens på rätt plats och att våra specialister har möjlighet att arbeta på toppen av sin kompetens önskas det tilldelas ekonomiska resurser för att konvertera underskötersketjänster till specialistunderskötersketjänster. En årlig ökning av budget med 350 tkr för att succesivt kunna konvertera tjänsterna.

Digitalisering

Verksamheterna har digitaliserats i allt högre utsträckning på senare år med hjälp av statsbidrag. Bland annat har läkemedelsautomater testats i projektform under 2022 och finns hos ett urval av personer i ordinärt boende. Resultatet är mycket positivt och upphandling har skett för att utöka antalet under en 4 års period. Vid årsskiftet finns det sju läkemedelsautomater som är i drift inom vård- och omsorg. Projektmedlen för detta avslutades inför 2023 men arbetet fortsätter. Därtill kommer den ökade arbetsbelastningen på ordinarie personal med kompetensutveckling, drift och arbete med säkerhet, rutiner och övriga administrativa inslag. Detta finns inte i budget idag, men användningen av digitala system och hjälpmedel är en förutsättning för att bedriva framtidens äldrevård och budget behöver förstärkas med 900 tkr.

Hemtjänst

Arboga kommuns hemtjänst kännetecknas av att de utför service med låga kostnader per medborgare samt utmärks av att hålla en låg kvalitet i utförandet till medborgarna med beviljade insatser. Det är även en låg andel medborgare i åldern 65 plus som har beviljade hemtjänstinsatser i jämförelse med liknande geografiska stora kommuner runt om i Sverige. Under hösten 2022 gjordes en genomlysning av hemtjänsten med fokus på att:

- Säkerställa att rätt resurser var kopplade till beviljade insatser.
- Säkerställa att en god arbetsmiljö förelåg bland medarbetare samt inom ledningen
- Säkerställa en god kvalitet och ökad brukarnöjdhet.
- Se över samplaneringsmöjligheter mellan Strandgården och Hemtjänsten.
- Utveckla samarbetet mellan den legitimerade personalen och undersköterskorna i hemtjänsten.

Genomlysningen påvisade att ovanstående punkter ej var till full belåtenhet, varpå ett arbete med att säkerställa Arboga kommuns framtida hemtjänst tog form i början av 2023. Ett första led i att säkerställa kvalitén i ovan angivna punkter är att en organisationsutveckling inom ledningsstrukturen beräknas stå klar inför sommaren 2023. Därtill kommer den nya ledningen tillsammans med befintliga medarbetare arbeta med en hållbar hemtjänst genom att arbeta med att säkerställa en god kvalitet och ökad brukarnöjdhet. I samband med detta kommer en

utökning av antalet medarbetare krävas för att klara framtida behov. En budgetökning om 5 000 tkr ses som nödvändig.

Samtidigt som organisationsutvecklingen pågår inom hemtjänsten så ses det även att tjänster som hemtjänsten ansvarar över kommer att öka markant i samband med genomförandet av Nära vård. Verksamheten måste fortsätta hålla god standard men för att göra detta måste mer resurser tillföras för att kunna arbeta med en ekonomi i balans framöver.

Framledes ses ett behov av att förstärka budget för att möta framtidens behov, utifrån den kommande demografiska utvecklingen och även införandet av en god nära vård. Arbetet kring att införa en God Nära vård har påbörjats, med målet att vara klart 2027, vilket kommer att innebära att fler vårdas i hemmet. Detta kommer att medföra ökat behov av resurser, ökat behov av kompetensutveckling samt insatser av förebyggande arbete.

Hemtjänsten har i nuläget, trots underskott, lägre kostnader än jämförbara kommuner. Ytterligare besparingar för att nå budget i balans bedöms inte kunna ske utan att medföra kvalitetssänkning. Vård och omsorg behöver i stället förbättra och öka kvaliteten relaterat till utfall i olika bedömningar och mätvärden. Arbetet med Nära vård som innebär att fler vårdas i hemmet i ökat samarbete med regionen och primärvården kommer troligen innebära fler insatser och ökat vårdbehov i kommunens regi.

Särskilt boende

Den demografiska utvecklingen medföra att det kommer att behövas ytterligare platser i Särskilt boende. Behovet som ses idag är att det finns ett fortsatt behov av platser till särskilt boende med inriktning kognitiv svikt under 2023 och framåt.

En ombyggnation av Hällbacken pågår, under etapp 2 kommer det att beredas 40 platser avsatt för särskilt boende, med beräknad inflyttning oktober 2024. Behovet av att påbörja inköp av möbler och inventarier kommer därför behöva tilldelning av ekonomiska resurser för ändamålet.

Ett led i att arbeta förebyggande och att tillgodose framtidens behov är att skapa ett trygghetsboende i syfte att arbeta mer förebyggande för att minska behovet av tidigt beslut till särskilt boende. Strandgården är idag inget fullvärdigt särskilt boende och uppfyller i nuvarande utformning inte kriteriet för att få benämnas särskilt boende. Det finns som ärende till kommunstyrelsen för vidare beslut i frågan om att ställa om nuvarande Strandgården till ett trygghetsboende inom en snar framtid. Tomma lägenheter medför lägre hyresintäkter, vilket det är på Strandgården på grund av att Strandgården inte kan räknas som ett fullgott särskilt boende.

I syfte att stärka ledarskapet och samtidigt möjliggöra det operativa arbetet med utvecklingsfrågor på våra särskilda boenden planeras en utvärdering med avsikt att undersöka riktningen av antalet medarbetare per enhetschef och ledningsstrukturens bäring inom samtliga särskilda boenden under 2024.

Demensvården

Personer som insjuknar i demens ökar i takt med den demografiska utvecklingen. Det finns därför ett behov av att utveckla och arbeta förebyggande i ordinärt boende för att tidigt identifiera och utreda personer med symtom för diagnos vid insjuknande i demens. Detta för att tidigt kunna erbjuda insatser och möjliggöra att man kan bo kvar hemma så länge det är möjligt. Det finns även ett behov av att specialistutbildad personal inom demens kan verka som stöd och handleda övrig personal som vårdar personer med demenssjukdom i särskilt boende. Ett behov av ett team som i verksamheten kan fungera som förebyggande, utredande och handledande. Teamet skulle bestå av sjuksköterskor, specialistundersköterskor och arbetsterapeut. Vilket det vore önskvärt att få en tilldelning i budget med 2 500 tkr.

Effektiviseringar

Det finns fortsatt ett stort behov av att arbeta med förbättringar och utvecklingsarbete med delaktiga medarbetare för effektivt nyttjande av resurser. Utmaningen ligger i att frigöra tid för detta arbete strukturerat med befintliga resurser. Således bör översyn av schema och förutsättningar enheter emellan fortgå för att möjliggöra arbetet. En kompetensenhet infördes under 2022 i syfte att vara ett kvalificerat stöd till enhetscheferna beträffande rekrytering, bemanning och kvalitetshöjande insatser gällande introduktion och kompetensutveckling. Framledes ses kompetensenheten inte självförsörjande, vilket ska ses över under hösten 2023 och därefter ska ett beslut fattas kring kompetensenhetens framtida fokus.

En projektanställning ägde rum under en 4 månads period i slutet av 2022, där en roll som Digital fixare anställdes i syfte att säkerställa att rätt person med rätt kompetens kan bistå enheterna i uppdateringar och kontrollera att tekniken hanteras på rätt sätt. Syftet är även att bistå vårdtagare inom verksamheten som behöver hjälp med digitala plattformar eller dylikt genom information, utbildning eller praktisk hjälp. Utifrån den uppsökande verksamheten är syftet även att bistå personer som inte har bistånd av insatser att få hjälp av den digitala fixaren. Efter en utvärdering så beslutade ledningen inom Vård- och omsorg att fortsätta projektet med digital fixare under hela 2023 i något mindre skala då så att det mer matchar behovet.

Statsbidrag

Sedan hösten 2020 har vård och omsorg haft möjlighet att erbjuda medarbetare att studera till undersköterska och specialistundersköterska på betald arbetstid med hjälp av Äldreomsorgslyftet. Vid 2022 års slut hade 19 medarbetare examinerats till undersköterska och 3 till specialistundersköterska med inriktning demens. Verksamheten har idag 16 medarbetare som studerar till undersköterska varav prognosen är att 6 kommer bli klara under året. Det betyder att verksamheten kommer att ha 10 medarbetare som blir klara under 2024. När det gällande medarbetare som studerar till specialistundersköterska har verksamheten idag 4 medarbetare som studerar med inriktning avancerad nära vård som tar examen i december 2024 och 5 som studerar med inriktningen demens som tar examen i maj 2024. Det finns inga indikationer på att Äldreomsorgslyftet kommer att fortgå efter 2023. För att kunna säkerställa

att dessa medarbetare slutför sina utbildningar önskar verksamheten att få tilldelade ekonomiska resurser för att även under 2024 kunna erbjuda studier på arbetstid, 3 950 tkr.

Verksamheten för funktionsstöd

Personlig assistans

Antalet personer med personlig assistans har minskat från 28 till 24 personer sedan 2021. Det finns flera anledningar till detta, till exempel flytt till LSS-boende, SoL-boende, annan ort eller avlidit. Av dessa 24 beslut är 22 enligt Socialförsäkringsbalken, SFB, och två beslut enligt LSS, kommunens beslut. En lagändring har skett kring personlig assistans som trädde i kraft den 1 januari 2023. Ändringen handlar om att stärka rätten till personlig assistans genom att ta bort den insnävning som rättspraxis tidigare har skapat. Genom lagändringen har två nya grundläggande behov tillkommit samtidigt som behovet "annan hjälp som förutsätter ingående kunskap" tagits bort. De två nya grundläggande behoven är stöd för att förebygga skada vid en psykisk funktionsnedsättning och stöd som behöver ges löpande på grund av ett medicinskt tillstånd. Reglerna om normalt föräldraansvar har tagits bort och ersatts av ett schabloniserat föräldraavdrag. Hur stort avdrag som ska göras varierar beroende på barnets ålder. Försäkringskassans bedömning är att förändringarna kan leda till att uppemot 2 000 fler personer kan komma att ha rätt assistansersättning jämfört med de gamla reglerna. Hur detta kommer att påverka kommunen är i dagsläget för tidigt att uttala sig om.

Daglig verksamhet

De senaste åren har insatsen minskat från 45 till 40 personer. Anledningen till det är pandemin. Några har frånsagt sig insatsen och vill ha den vilande tills pandemin är över och andra vill vänta med att verkställa insatsen. Då insatsen ökat tidigare år har verksamheten utökat sina lokaler i olika byggnader ute vid Ekvägen. Fler grupper på olika platser innebär även att personalen har svårare att samverka och stötta varandra vid händelser i verksamheten. Det är inte kostnadseffektivt och kan påverka kvaliteten. Att flytta stora delar av daglig verksamhet till en mer samlad lokal skulle förbättra samordningsmöjligheterna och även utbudet av sysselsättning för de skilda behoven. Kontakt med AKTAB i lokalfrågan pågår. Vid en eventuell flytt kan hyran bli dyrare och viss investeringskostnad behövas för att anpassa verksamheten till nya lokaler.

Driftkostnad – eventuell hyreshöjning samt investeringskostnad 250 tkr.

Bostad med särskild service

I Arboga kommun finns sex gruppboendestäder och två serviceboendestäder enligt LSS. Personer som bor i bostad med särskild service lever längre precis som övriga befolkningen. Det gör att platsbehovet ökar. En granskning har gjorts över hur många personer det finns i Arboga som är mellan 16 – 25 år idag som har andra LSS insatser och kan ansöka om boende inom några år. Det är 17 personer vilket innebär ett behov av fler grupp- och serviceboendestäder inom en femårsperiod.

Om boendebeslut inte kan verkställas i tid finns risken att Arboga kommun får betala särskild avgift. Summan kan uppgå till en miljon kronor per person beroende på hur länge man väntat och vilka insatser kommunen erbjuder i avvaktan på verkställighet.

Projektering av en gruppboende är klar och kalkyl för kostnaden av byggandet finns. Nu inväntas beslut från politiken innan upphandling kan göras på byggnationen vid Alphyddan. Förhoppningen är att gruppboendet kan vara färdigbyggt hösten 2024, räknat på öppning 1 september. Planen är att lägga ner Åbrinkens gruppboende som inte är fullvärdigt och därmed inte ett skäligt erbjudande till personer med beslut om boende med särskild service. I dagsläget bor tre personer där vilket innebär att det inte är kostnadseffektivt. Åkerbo gruppboende har en ledig boendeplats i dagsläget. De som bor på Åkerbo kan flytta till Alphyddan tillsammans med boende på Åbrinken. Målgruppen är äldre och flera av de boende är rullstolsburna. Ett modernt boende med brandskydd i form av sprinklersystem kvalitetssäkrar verksamheten. När den flytten skett kan Åkerbo gruppboende rustas upp och erbjudas till yngre personer som ansöker om boende med särskild service. För att kvalitetssäkra den verksamheten behöver man undersöka möjligheterna till att installera sprinklersystem. Uppskattningsvis kan det vara färdigt till 2025.

Driftkostnadsökning Alphyddan 600 tkr, hyreshöjning ej inräknad. Samt investeringskostnad 200 tkr

Driftkostnadsökning Åkerbo gruppboende 500 tkr, hyreshöjning ej medräknad. Samt investeringskostnad 500 tkr till inventarier. Eventuell investeringskostnad uppskattningsvis 1 000 tkr till sprinklersystem alternativt att det blir en hyreshöjning.

Behov av boende enligt LSS/SoL

Personer med psykisk funktionsnedsättning omfattas av socialtjänstlagen (SoL) men vissa omfattas även av Lagen om stöd och service (LSS). Det är tre personer som är placerade i andra kommuner för att det inte finns boendelösningar på hemmaplan. Ytterligare en person har beslut om boende men vårdas i dagsläget på rättspsykiatrisk vård. Ett boende som kombinerar båda lagstiftningarna går att genomföra om det följer LSS normer som är mer strikt i sin utformning. Beslut har fattats om att det ska byggas och en översyn av vilka tomter kommunen har att tillgå pågår. Processen är inte i projekteringsfas ännu. Behovet är att skapa ett boende med sex platser. Boendet kan tidigast stå klart årsskiftet 2025/2026.

Driftkostnad 6 000 tkr utan hyreskostnader. Det innebär en budgetförstärkning 1 400 tkr + hyreskostnader. Samt en investeringskostnad 500 tkr.

Serviceboende enligt SoL

Kommunernas ansvar för vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning regleras i SoL enligt 5 kap. Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för de som behöver sådan bostad. Inom socialpsykiatri utförs boendestöd. Av erfarenhet ser verksamheten ett behov av serviceboende för målgruppen. Det räcker inte alltid med de punktsatser som boendestöd utför. Socialnämnden har tidigare köpt platser externt då behov uppstått i tillfälliga perioder. Verksamheten har även gjort interna lokala lösningar ibland som inte är helt optimalt.

Det handlar då om både kompetens, utbud av aktiviteter samt miljö. Inom en treårsperiod behöver en servicebostad skapas med cirka 8 platser inom socialpsykiatri.

Driftskostnad 3 500 mkr utan hyreskostnader. Samt en investeringskostnad 500 tkr.

Individ- och familjeomsorgen

Pandemin Covid-19

Pandemin som pågått sedan mars 2020 har gett olika effekter i samhället. Områden där man kan se konsekvenser av pandemin kopplat till IFO:s verksamhetsområde är bland annat;

- många barn har fått en förstärkt utsatthet i hemmet och en försämring av den psykiska hälsan. Samtalen till Bris ökade under 2020/2021 med fortsatt ökning 2022 - en ökning på 7 procent jämfört med 2021. Många av de samtal som kommer in handlar om familjekonflikter med inslag av psykiskt och fysiskt våld. Det är i dagsläget svårt att veta hur mycket detta kommer att betyda för verksamheten där fler barn och deras familjer kan behöva stöd och olika insatser från socialtjänsten. IFO barn har under de senaste 2 åren haft en ökning av orosanmälningar från 629 orosanmälningar 2021 till 767 orosanmälningar 2022.
- den totala alkoholkonsumtionen i Sverige är oförändrad i stort, men bland unga vuxna ses ett minskat drickande.
- spelproblemen har ökat bland personer som redan innan pandemin hade ett problemspelande eller som blev arbetslösa. Fler som spelar om pengar har stängt av sig via spelpaus.se och fler har sökt hjälp mot spelmissbruk. 2020 fick 3 personer öppenvårdsinsats i Arboga för sitt spelmissbruk. 2021 ökade antalet till 6 personer och 2022 var det 7 personer som genomgick behandling för sitt spelmissbruk.

Behov av kompetensutveckling/evidensbaserade metoder

Kraven på kvalitet, kompetens och säkerhet i socialtjänstens arbete med barn som far illa ökar. Samtidigt betonas samhällets gemensamma ansvar för barn som befinner sig i svåra situationer och som behöver olika stödinsatser.

För att IFO ska kunna leva upp till de krav som lagstiftningen ställer samt för att möta upp de behov av insatser som finns så måste utbildningsinsatser göras kontinuerligt och medel avsättas för detta. Att arbeta evidensbaserat är viktigt för att kunna försäkra sig om att de insatser som ges är av god kvalitet. Budget behöver ökas med 250 tkr.

Kompetensförsörjning

Det är svårt att rekrytera socionomer och konkurrensen mellan kommunerna att få behörig personal är stor. Inom den sociala barnvården ställs också krav på socionomexamen för att utföra myndighetsutövning. Verksamheten behöver fortsätta satsa på goda arbetsvillkor, ett nära arbetsledarskap och trivsel för att vara en god arbetsgivare där personal trivs, utvecklas och

vill stanna kvar. Det är också av största vikt att satsa på en god löneutveckling, utbildning och personalvårdande insatser.

Ny socialtjänstlag

Den 26 augusti 2020 presenterades slutbetänkandet i utredningen "Framtidens socialtjänst" för regeringen. Slutbetänkandet ska ligga till grund för en ny socialtjänstlag. I förslaget trycks det hårt på förebyggande insatser. Bland annat finns en vilja att insatserna från socialtjänsten görs mer lättillgängliga och föreslår därför fler icke-behovsprövade insatser. Detta kan innebära att mer resurser behövs för att bygga ut öppenvården för att svara upp på nya lagkrav att socialtjänsten ska kunna erbjuda fler stödinsatser.

En 60 % projektjänst är tillsatt på IFO med inriktning förebyggande arbete för barn och unga. Den finansieras delvis genom statsbidrag. I tjänsten ingår att samverka med skola, förskola, fritid- och kultur samt BVC för att i ett tidigt skede ge förebyggande stödinsatser till barn, ungdomar och deras föräldrar.

När statsbidraget upphör finns det ett behov i verksamheten att förstärka upp öppenvårdsgruppen med ytterligare personal för att kunna fortsätta möta upp behovet av tidiga och icke-behovsprövade insatser. Budget behöver ökas med 650 tkr.

Samverkan Västra Mälardalen

Ett arbete kring fördjupat samarbete mellan Köpings-, Arbogas- och Kungsörs kommuner har pågått sedan år 2016. De samverkansuppdrag som gäller IFO handlar om följande områden; familjerätt, öppenvård, beroendevård, familjehemsarbete, familjerådgivning samt våld i nära relation. Positiva effekter ses av samverkan där klienter får ett större utbud att välja på insatser och att olika verksamheter blir mer kostnadseffektiva när samverkan sker. Samverkan Västra Mälardalen bör fortsatt vara prioriterat.

Ensamkommande flyktingbarn

Antalet ensamkommande flyktingbarn som är aktuella på IFO har minskat de senaste 4 åren. De flesta av barnen bor i familjehem varav vissa är egna familjehem och några är konsulentstötta.

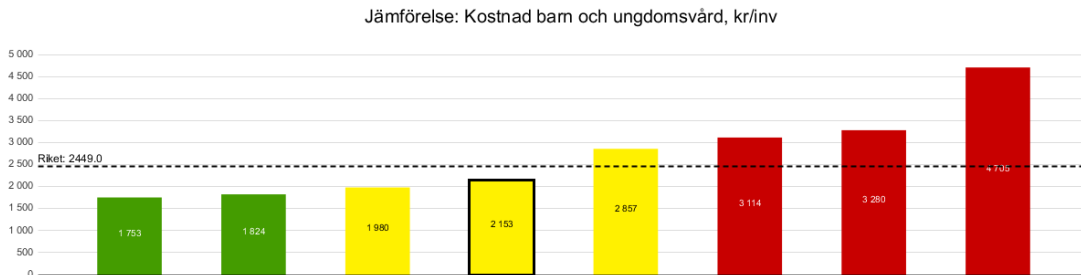
Kriget i Ukraina innebär inte någon större ökning av antalet ensamkommande barn. Under 2022–2023 anvisades 2 ensamkommande barn till Arboga.

Placeringar barn, ungdomar och vuxna

Under 2022 har kostnaderna för placeringar både på barn och vuxna ökat i jämförelse med 2021 och prognosen för 2023 är att kostnaderna fortsatt kommer att öka. Det är viktigt att kunna erbjuda kompensatoriska insatser på hemmaplan för att minska placeringar och att ge stöd så att barn, ungdomar och vuxna kan bli kvar hemma. En satsning kommer att ske från och med 2023 och framåt där en extra tjänst har skapats inom öppenvården på IFO Barn. Hela gruppen ska genomgå utbildning i metoden Intensiv Hemmabaserad Familjebehandling (IHF) för att kunna ge intensivt stöd i hemmet där barn far illa och på sikt minska placeringar.

Vuxen beroendevård och arbetet med våld i nära relationer har också ett fokus på att utveckla öppna vård- och stödinsatser i hemkommunen. 12-stegsbehandling genomförs idag med gott resultat tillsammans med Kungsörs kommun och ska vara ett alternativ till placering av vuxna utanför det egna hemmet.

Samsjuklighetsutredningens påverkan på socialtjänstens fortsatta verksamhet och uppdrag

Den 31 januari 2023 överlämnades samsjuklighetsutredningens slutbetänkande till regeringen. Om förslagen i Samsjuklighetsutredningen går igenom innebär det en genomgripande förändring. All behandling av skadligt bruk och beroende flyttas från kommunerna till regionernas hälso- och sjukvård. Om regionerna tar över behandlingsansvaret kommer det innebära att personal som i dag arbetar inom socialtjänsten med beroende- och missbruksbehandling, och som vill fortsätta med det, kommer behöva ta ställning till om de vill fortsätta inom socialtjänsten med de arbetsuppgifter som blir kvar där, eller söka sig till regionen i stället.

Det uppdrag som socialtjänsten föreslås ha kvar är;

- uppsökande och förebyggande insatser
- anhörigstöd
- insatser till barn och unga
- vålds- och boendefrågor

Förslaget som ligger idag är att reformen ska vara genomförd 1 januari 2026.

Arbete och Vuxenutbildning

Försörjningsstöd

Utbetalningar av försörjningsstöd ligger högt i förhållande till riket och i jämförelse med liknande kommuner men har sakta sjunkit de senaste två åren. Bättre planeringar och bättre arbetsmarknad, särskilt sedan covidrestriktioner är borttagna, är några av skälen. Att antalet flyktingar minskat senare år bedöms också spela in. Riksnormen för försörjningsstödet har ökat 8,6 % från och med i år. Cirka 84 % ansöker om försörjningsstöd digitalt, vilket är mycket tidsbesparande. Förenklad handläggning är nu ett inarbetat sätt som också sparar mycket tid för

de som handlägger besluten om ekonomiskt bistånd. I jämförelse med andra kommuner har Arboga kommun en hög andel biståndstagare som erhållit försörjningsstöd lång tid.

Ett utvecklingsområde kan vara att ytterligare digitalisera arbetet och i högre grad robotisera handläggningen. Inom en 2 årsperiod bör detta vara möjligt om det är ett arbetssätt som bedömts som välfungerande av kommuner som kommit längre med det arbetet. Så detta bevakas.

Situationen i Ukraina kan komma att påverka försörjningsstödet men har så inte skett hittills då de faller under massflyktingdirektivet.

Sammanläggningen med arbetsmarknadsenheten (AME), försörjningsstöd och vuxenutbildningen har inneburit att de tre som gör själva ekonomiska handläggningen ändå behöver utföra sitt arbete på Storgatan av säkerhetsskäl. De tre som arbetar med planeringar är sedan sommaren 2022 lokaliserade tillsammans med Jobbcenter på Högskolecentrum i de nya lokaler som hyrdes där med anledningen av sammanläggningen till ny organisation. Dessförinnan var de lokaliserade på AME på Strängen 13. Den nya lokalen på Högskolecentrum ska sägas upp och personalen flytta tillbaka Jobbcenter och planeringshandläggare till AME. Både av ekonomiska skäl då utrymmet finns på AME och spara in på hyreskostnader på Högskolecentrum, men också av arbetsmiljöskäl. Det blev få ordinarie personal kvar på AME och likadant är gruppen som jobbar med Jobbcenter och planeringar få. Deltagare rör sig fritt i lokalerna och det är svårt att klara av grundbemanning i alla lägen, ger sämre möjlighet till flex och semester för personal. Återflytt beräknas ske sommaren 2023. Hyran för lokalen fortlöper dock till försommaren 2027 om ingen ny hyresgäst går att finna, 350 tkr per år. Personalomsättningen har under 2022 varit mycket hög då fyra av sju anställda har valt att byta arbete. Det har naturligtvis inneburit att utveckling av främst Jobbcenter inte gått lika fort som planerat.

Arbetsmarknadsenheten, AME

Antalet uppdrag uppgår nu till 12–13. Individer som uppbär försörjningsstöd samt har barn prioriteras alltid för sysselsättning och anställning på AME. Cirka 80–100 individer är sysselsatta i de olika uppdragen och de flesta har beredskapsanställningar av olika slag. Fem arbetsledare leder dem. Planerar att utöka kapaciteten gällande bostadsanpassningar och det krävs då arbetsföra individer med någon form av lönestöd som kan knytas till vaktmästeriet. Snickeriet går också att utöka och utveckla. Vidare kommer någon mer form av lågtröskelverksamhet att påbörjas med start hösten 2023. Individer behöver kunna arbetsträna utan att uppdraget är skarpt och drabbar en kund om det inte fullföljs. Utmaningen just nu är att finna individer som är fullt arbetsföra att beredskapsanställda. Underlaget har förändrats mycket genom åren och idag har majoriteten av de anställda såväl fysiska som psykiska arbetshinder i mycket stor utsträckning. Ett sätt att nå fler är att samarbetet stärkts med Arbetsförmedlingens privata aktörer för att finna lämpliga kandidater för några av arbetena. Också studerande på SFI har fångats upp i högre utsträckning och har kunnat arbeta jämte studierna och under sommarlovet.

På AME ingår också kommunens budget- och skuldrådgivning. Där ser vi ett ökat tryck. För närvarande har vi en heltidstjänst som täcker behoven i Arboga och Kungsör.

Jobbcenter ingår också i AME och är sedan i somras lokaliserade på Högskolecentrum som beskrivits ovan. Fler aktiviteter har tillkommit här såsom vardagsekonomiskkurs, hälsokurs och språkträningsgrupper med samhällsinformation för både personer som läser på SFI och för anställda på AME. Den drivs av en handledare med stöd av de tre socialsekreterare som arbetar med planering. Jobbcenter har införts på Jobbcenter som är en bra plattform med många olika avsnitt med information för den som behöver ett arbete och finns textat på flera språk. BIP-SMAIL är enligt beprövad forskning en metod för att kartlägga balansen mellan fastställda områden i livet som behövs för att en individ ska vara anställningsbar. Personal som arbetar med just kartläggningar och planering ska under våren 2023 lära sig metoden. Steg ett är kartläggningen, därefter ge stöd och verktyg i de områden där det behövs och slutligen så utvärderas framstegen. Bygger på en dansk modell kallad BIP och används i stora delar av Sverige redan. Samarbetet med vuxenutbildningen har ökat och Jobbcenter ger även stöd på förfrågan till studerande gällande arbetsmarknadsfrågor, CV och så vidare.

Navet

Navet är en verksamhet som riktar sig till ungdomar och unga vuxna mellan 15–25 år som bor i kommunen. Navet har funnits i lite drygt 5 år. Navet har sedan start varit ett samverkansprojekt mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen. Det drivs av ungdomsföljare från AME och ungdomskoordinator från barn- och utbildningsförvaltningen och Navet utvecklas hela tiden utifrån de behov de ser. De samverkar idag med Arbetsförmedlingen, primärvården, Försäkringskassan, personligt ombud, kommunerna i KAK och kultur- och fritidsförvaltningen.

Kostnader för Navet ligger på en årskostnad på 230 tkr för lokalhyra, hyra av dator, bredband samt övriga omkostnader. Kostnaderna kommer att finansieras de närmaste tre åren via ESF-projektet "Destination jobb" som startade i mars 2023 och riktar sig till arbetslösa Arbogabor mellan 16–29 år. Målet är högre grad upplevd bättre hälsa och egen försörjning. Projektet kommer också att omfatta inslag rörande kriminalitet och missbruk. När projektet avslutas februari 2026 behövs det stärkas upp i budgeten om 250 tkr.

Flykting/integration

Trenden med allt färre anvisade per år från Migrationsverket håller i sig. För 2023 är det fyra personer. Men här är läget i Ukraina en faktor där det ännu inte kan beräknas kostnaderna för.

Vuxenutbildningen

God tillströmning av studerande på Komvux och lätt att lärarförsörja. Minskat tryck på SFI och lärarresurser har anpassats. Ingenjörsutbildningarna är svåra att fylla med studerande och flera hoppar av. I vissa ämnen är det också svårt att hitta lärare till dessa. Samarbete med andra orter gällande ingenjörsutbildningarna har ökat och på så vis är förhoppningen att tillströmningen av studerande samt LIA-platser stärks. Vårdcollege har god tillströmning på studerande och stabil

lärarkår. Kompetenutvecklingspotten till cirka 20 personal bör ligga på 60 tkr för att säkerställa kvalificerad kompetenutveckling till lärarna på 104 timmar.

Flyktingfond. Verksamheten/Högskolecentrum har tidigare haft i budget en intäkt från Flyktingfonden till SFI på 500 tkr per år. Flyktingfonden tilldelning har upphört att existera men pengarna var tidigare inräknad i skolans totala budget. I dagsläget får inte kommunen några pengar riktade mot SFI, samtidigt som kommunen har ett nytt lagkrav att följa sedan juni 2022. Den nya lagen innebär att kommunerna är skyldiga att tillhandahålla en sammanhållen kommunal vuxenutbildning för de nyanlända som tar del av etableringsprogrammet och på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i programmet. Utbildningen ska omfatta minst 23 timmars undervisning i veckan, mot tidigare 15 timmar per vecka, i genomsnitt och följa en plan som ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, organisation och huvudsakliga innehåll. För att klara av att erbjuda orienteringskurser plus SFI á 23h/v behövs det utökas med en lärartjänst. Det innebär en utökad kostnad med 500 tkr/år.

Samarbete med andra orter gällande ingenjörsutbildningarna har ökat och på så vis hoppas vi att tillströmningen av studerande samt LIA-platser stärks.

Elevhälsa - Kommunen måste ha elever som mår bra, och det gäller även de vuxenstuderande. Därför erbjuder flera kommuner inom vuxenutbildningen att satsa såväl på elevhälsa som olika stödinsatser. All kommunens invånare bör ges det bästa förutsättningarna att klara sina studier inom vuxenutbildningen. Målet är en bra studietid för den som studerar på Komvux och att vi, genom våra utbildningar, möter både individens och arbetsmarknadens behov. Det betyder att vi måste ha elever som mår bra och som erbjuds de resurser de behöver för att klara sina studiemål. Skolans elever måste ges möjlighet att få del av specialpedagogiska insatser. Kostnad 300 tkr.

Ekonomisk avstämning, drift

Specifikation av framräkning av nämndens driftbudget:

Förslag på ram för 2024 från kommunledning:

DRIFTREDOVISNING, Tkr	BOKSLUT 2022	RAM 2023	Priskomp. exkl. löneöversyn	Volym	Netto kostnad	Riktad ramjust 0,6%	RAM 2024
Socialförvaltningen gemensamt	10 594	12 267	34			-77	12 224
Vård och Omsorg	207 413	211 182	588	3 718	960	-1 320	215 128
Verksamheten för funktionsstöd	77 444	86 559	242	71	760	-541	87 091
Individ- och familjeomsorgen	45 725	44 634	124		-590	-279	43 889
Arbete och vuxenutbildning	39 985	42 968	119		-370	-268	42 449
Total	381 161	397 610	1 107	3 789	760	-2 485	400 781

Priskompensation (netto) för intäkter och kostnader samt hyresökning ingår i nämndernas ramar 2024. Interna kostnader och intäkter kompenseras såsom externa. Löneöversyn kompenseras från post under finansförvaltningen. Förändring av kapitalkostnader kompenseras vid aktivering från finansförvaltningen utifrån beslutad investeringsplan.

Ökade eller minskade volymer baseras på utveckling i befolkningen. För socialnämndens verksamheter innebär det kompensation och avdrag av nämndens ram. Beslutad befolkningsprognos används.

Nettokostnad. Att rakt av jämföra en kommuns kostnader med en annans utan att ta hänsyn till varje kommuns strukturella förutsättningar ger en begränsad indikation på om en kommun är "dyr" eller inte. Ett bättre mått är att jämföra kommunens faktiska nettokostnader i olika verksamheter med kommunens standardkostnad enligt kostnadsutjämningsystemet. I den jämförelsen används standardkostnaden för att räkna ut en så kallad referenskostnad. Gör man denna jämförelse så ligger Arboga över för vissa verksamheter och under för vissa. Om man ligger över referenskostnaden för en verksamhet så har man kostnader som överstiger vad kommunens struktur anger. I denna beräkning är det referenskostnaden för år 2021 som är med. I resursfördelningsmodellen ska verksamheter anpassa sin nettokostnad mot Arbogas så kallade referenskostnad. Detta gäller verksamhetsområdena äldreomsorg, individ och familjeomsorg och LSS. En anpassning ska ske inom en tidperiod om fem år.

Övrig verksamhet inom socialnämnden har ingen referenskostnad att jämföras mot. Dessa har för budget och planperioden ingen riktad ramreducering.

Kommande hyresökningar för av kommunfullmäktige beslutade nya lokaler kompenseras från finansförvaltningen 2024–2026 såsom gruppboenden och skapande av nya platser för boende för äldre.

Verksamheternas behov av utökad ram 2024:

Vård och omsorg:

- Förstärkning av hemtjänsten för att nå budget i balans samt ökade behov 5 500 tkr.
- Särskilt boende om 40 platser bedöms idag kosta 18 200 tkr för driften utan hyreskostnad. Efter avräknad del för Strandgården behöver nya Hällbacken delårsdrift om 4 600 tkr
- Inrätta hemtagningsteam 2 050 tkr
- Inrätta demensteam med personal från olika yrkeskategorier 2 500 tkr
- Inrätta socialt ansvarig socionom 850 tkr
- Kompetensutveckling till personal 180 tkr
- Färdig utbilda undersköterskor och specialistundersköterskor som startat sin utbildning med hjälp av äldreomsorgslyftet 3 950 tkr
- Konvertering av underskötersketjänster till specialistundersköterskor 350 tkr
- Medel för att finansiera redan befintliga digitala hjälpmedel 900 tkr

Verksamheten för funktionsstöd:

- Eventuell hyresökning på daglig verksamhet vid lokalbyte
- LSS-boende, Alphyddan behöver skapas och Åbrinken kan då läggas ner. Innebär ekonomiskt en driftkostnadsökning på 200 tkr, hyreshöjning ej beräknad. Delårsdrift.

Individ- och familjeomsorg:

- Förstärkning med 1,0 åa öppenvårdsbehandlare 650 tkr
- Kompetensutveckling till personal 250 tkr

Arbete och vuxenutbildning:

- Kompetensutveckling till personal på vuxenutbildningen 60 tkr
- Ta bort budget för ej inkommen intäkt från Migrationsverket 500 tkr
- Förstärkning med specialpedagogiska insatser 300 tkr

Verksamheternas behov av utökad ram 2025:

Vård och omsorg:

- Helårsdrift av nya Hällbacken 8 350 tkr avräknat Strandgården
- Konvertering av underskötersketjänster till specialistundersköterskor 350 tkr

Verksamheten för funktionsstöd:

- LSS-boende, Alphyddan behöver skapas och Åbrinken kan då läggas ner. Innebär ekonomiskt en driftkostnadsökning på 400 tkr, hyreshöjning ej beräknad. Helårsdrift.
- LSS-boende, Åkerbo, återöppnande efter renovering. Innebär ekonomiskt en driftkostnadsökning på 500 tkr, hyreshöjning ej beräknad.

Verksamheternas behov av utökad ram 2026:**Vård och omsorg:**

- Konvertering av underskötersketjänster till specialistundersköterskor 350 tkr

Verksamheten för funktionsstöd:

- Servicebostad enligt SoL, bedöms idag kosta 3 500 tkr, driftsmässigt utan hyreskostnad.
- Gruppbofastad enligt LSS/SoL för psykiskt funktionsnedsatta bedöms idag kosta 6 000 tkr, driftsmässigt utan hyreskostnad. Detta innebär ett budgetbehov på 1 400 tkr + hyreskostnad eftersom verksamheten har placeringar som i så fall kan tas hem.

Arbete och vuxenutbildning:

- Hyra samt drift för Navet 250 tkr

Specifikation av nämndens utökade behov av driftbudget:

DRIFTREDOVISNING, Tkr	2024	2025	2026
Vård och Omsorg	20 880	8 700	350
Verksamheten för funktionsstöd	200	900	4 900
Individ och familjeomsorgen	900	0	0
Arbete och vuxenutbildningen	860	0	250
Total	22 840	9 600	5 500

Effektiviseringar/ramjustering och analys av konsekvenser för att nå ekonomisk balans

Budgetäskande	Konsekvenser om medel ej tilldelas
Förstärkning av hemtjänsten	Hemtjänsten kommer inte att kunna utföras med kvalitet och uppnå de uppsatta målen. Den medborgare som har ett beslut på hemtjänstinsatser kommer med stor sannolikhet inte att få kontinuitet när det gäller antalet medarbetare som besöker vårdtagaren. Då en ökning ses av beslut/ insats per medborgare, så är kommunen ålagda att bemanna utifrån beslut/ insatsens efterfrågan, vilket gör att vi måste ha en utökad personalbudget, för att komma i ekonomisk balans.
Nya Hällbacken	Vårdtagare kan inte flytta in, om verksamheten inte får medel för personalresurser och inventarier. Om inte vårdtagare flyttar in så kommer ändå hyran att kvarstå. Verksamheten kommer även få en kö till SÄBO och då kommer behovet av fler korttidsplatser att infinna sig (som inte ger hyresintäkter) alternativt kostnader för färdigbehandlade på sjukhus.
LSS-boende, Alphyddan	Vårdtagare kan inte flytta in, om verksamheten inte får medel för personalresurser och inventarier. Om vårdtagare inte kan flytta in och med andra ord inte beslut kan verkställas får kommunen betala särskild avgift som kan uppgå till 1 mkr per beslut.
Hemtagningsteam	Antalet korttidsplatser behöver då utökas igen då personer som kommer från sjukhuset inte kommer att kunna rehabiliteras i hemmet. En utökning av korttidsplatser medför lägre hyresintäkter då en konvertering av SÄBO-lägenheter till korttidsplatser skulle behövas göras. Detta i sin tur leder till kö till SÄBO-platser.
Öppenvårdsbehandlare	Risk att verksamheten inte kommer att kunna prioritera det förebyggande arbetet kring barn och unga.
Intäkt Migrationsverket	Eftersom kommunen inte får denna intäkt men den finns i budget bör den tas bort annars behöver verksamheten spara in på kostnader och detta påverkar då kvaliteten.
Demensteam	Konsekvensen av att inte tilldela medel är att demensvården i Arboga inte kan utvecklas på det sätt som ger kvalitet och trygghet för den demenssjuke och deras närstående. Ett demensteam är till för att snabbt möta personen som fått en demensdiagnos för att planera insatser som behöver vidtas omgående och det som behöver göras på sikt. Detta ses inte som ett möjligt arbetssätt utan tilldelning i budget.
Socialt ansvarig socionom (SAS) VoO	Inom VoO anses det nödvändigt att inrätta en SAS, då kvaliteten bör stärkas för att kunna möta framtidens behov. Kvalitetsarbetet blir eftersatt inom VoO.
Färdig utbildade undersköterskor	Målet till att vara en attraktiv arbetsgivare uppnås inte. Det kan inte säkerställas att de som har en pågående utbildning har råd att slutföra utbildningen om inte arbetsgivaren står bakom ekonomiskt. Det behöver säkerställas att rätt kompetens finns i våra verksamheter för att möta det behov som kommer i framtiden.
Konvertering av usk-tjänster	De undersköterskor som idag läser till specialistundersköterskor kommer söka sig till andra kommuner där tjänster finns. Kommunen förlorar kompetens och är inte en attraktiv arbetsgivare för nya specialistundersköterskor.

Digitala hjälpmedel	Utifrån att arbetskraften minskar och att våra äldre blir fler, så är det ett måste att införa digitala hjälpmedel, då arbetskraften inte räcker till i samma utsträckning som efterfrågan.
Specialpedagogiska insatser Vux	Lärarna har uppmärksammat att behoven av stöd för att klara utbildningen har ökat de senaste åren för vuxenutbildningens elever. Elever som går på komvux idag är en betydligt mer heterogen grupp med större behov än vad som varit fallet tidigare. Lärarna har inte kompetens för att möta behovet som i huvudsak rör specialpedagogiska och psykosociala insatser samt sociala stödinsatser.
Kompetensutveckling VoO	Kompetensutveckling är absolut nödvändigt för att kunna tillgodose både de behov som ses idag och framtidens behov som kommer med omställningen till Nära Vård. Framtidens äldre ställer högre krav och genom att ständigt vara på topp gällande kompetens kommer vi vara rustade för dessa krav. Nya äldreomsorgslagen kommer troligen att träda i kraft 1 januari 2024, vilket ställer andra krav på ledningsstruktur/ MAS, för att möta detta är det nödvändigt med att tillföra meddela för kompetensutveckling, i annat fall kommer Arboga VoO inte att kunna följa äldreomsorgslagen.
Kompetensutveckling IFO	Risk för att verksamheten inte kan leva upp till lagstiftade krav och möta upp behov av evidensbaserade insatser med god kvalitet.
Kompetensutveckling Vux	Alla kursplaner är ändrade och det finns nya formuleringar i läroplanernas inledande delar. För lärare som sätter betyg har det också kommit nya bestämmelser för betygssättning. Lärarna och lärarnas kompetens är bland de viktigaste faktorerna för elevernas lärande och undervisningens kvalitet, och det är därför viktigt att Arboga kommun prioriterar lärarnas fortbildning. Det krävs också bra förutsättningar för kompetensutveckling för att bland annat öka attraktiviteten i läraryrket. Ökad kvalitet på undervisningen.

Investeringar 2024–2027

En investering definieras som ett inköp som är avsett att innehas stadigvarande i kommunen och som har en ekonomisk livslängd på minst tre år samt överstiger ett prisbasbelopp exklusive moms (52 500 kronor år 2023).

Kommunfullmäktige beslutar om investeringsramar för investeringsområden till kommunstyrelsen och nämnderna. Nedanstående tabell visar investeringsområden och dess investeringsprojekt.

Investeringsprojekt, tkr

Investeringsprojekt, tkr	Budget 2023 ¹	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Verksamhetssystem	1 803				
Möbler vård och omsorg	200	200	200	200	200
Digitalisering	966	500	200	200	200
Traktor AME	200				
Arbetsbord AME	250				
Container AME	60				
Särskilt boende - Hällbacken		2500			
Daglig verksamhet - LSS		250			
LSS gruppboende - Alphyddan		200			
LSS gruppboende - Åkerbo		500			
LSS gruppboende – Åkerbo (Ev sprinklersystem)		1 000			
LSS/SoL boende			500		
LSS serviceboende				500	
Summa	3 479	5 150	900	900	400

¹Inklusive kompletteringsbudget

Möbler vård och omsorg

Beskrivning 2024–2027: Möbler som behövs i verksamheten i särskilda boenden.

Avskrivningstid: 10 år

Driftskostnad exklusive kapitalkostnad: Inga

Konsekvens om inte investeringen utförs: För att kunna bedriva verksamheten behövs vissa möbler.

Digitalisering

Beskrivning 2024–2027: Kontinuerlig digitalisering i verksamheten

Avskrivningstid: 3–5 år

Driftskostnad exklusive kapitalkostnad: Endast om förvaltningen kopplar på digital utrustning.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Investeringen är oundviklig för att säkerställa god och säker vård.

Särskilt boende - Hällbacken

Beskrivning 2024: Möbler och inventarier som behövs i verksamheten till nya boendet.

Avskrivningstid: 5–10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Nya boendet måste inredas för att kunna tas i bruk.

LSS gruppboende - Alphyddan

Beskrivning 2024: Möbler och inventarier som behövs i verksamheten till nya boendet.

Avskrivningstid: 5–10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Nya boendet måste inredas för att kunna tas i bruk.

LSS gruppboende - Åkerbo

Beskrivning 2024: Möbler och inventarier som behövs i verksamheten till boendet.

Avskrivningstid: 5–10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Nya boendet måste inredas för att kunna tas i bruk.

LSS gruppboende - Åkerbo

Beskrivning 2024: Eventuell investering av sprinklersystem för att kvalitetssäkra boendet behöver detta installeras dock osäkert i dagsläget om det blir en investering eller en hyreskonsekvens.

Avskrivningstid: 10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Ej tillfredställande kvalitetssäkrat.

LSS/SoL boende

Beskrivning 2025: Möbler och inventarier som behövs i verksamheten till nya boendet.

Avskrivningstid: 5–10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Nya boendet måste inredas för att kunna tas i bruk.

LSS serviceboende

Beskrivning 2026: Möbler och inventarier som behövs i verksamheten till nya boendet.

Avskrivningstid: 5–10 år

Driftkostnad: Investeringen medför inga driftkostnader förutom kapitalkostnad.

Konsekvens om inte investeringen utförs: Nya boendet måste inredas för att kunna tas i bruk.

Sammanfattning till kommunfullmäktige

Vård och omsorg

Nuläge

Vård och omsorg står inför stora utmaningar dels på grund av den demografiska utvecklingen, dels på grund av implementeringen av Nära vård.

Hemtjänst- och hemsjukvårdsinsatser kommer att öka i samband med införandet av Nära vård. Ett hemtagningsteam vars syfte är att arbeta förebyggande håller på och ta form.

En socialt ansvarig socionom projektanställs fram till december 2023 i syfte att stärka kvalitén inom vård och omsorg.

Statsbidrag har möjliggjort kompetensutveckling.

Verksamheterna digitaliserats i allt högre utsträckning och läkemedelsautomater har testats i projektform. Läkemedelsautomater har testats i projektform under 2022 och 2023.

Digitalfixare har anställts i syfte att bistå enheterna i uppdateringar och kontrollera att tekniken hanteras på rätt sätt. Syftet är även att bistå vårdtagare som behöver hjälp.

Framtid

I omställningen till Nära Vård ses ett behov av att en person är kommunens sammanhållande länk. Ekonomiska resurser behövs för att fortsätta hemtagningsteamets arbete.

Ett led i att säkra kvalitén inom hela vård- och omsorg bör tjänsten som socialt ansvarig socionom kvarstå som ett permanent inslag från 2024, vilket betyder att verksamheten bör få en utökad ekonomisk tilldelning.

För att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens på rätt plats och att våra specialister har möjlighet att jobba på toppen av sin kompetens önskas tilldelning av ekonomiska resurser för att konvertera underskötersketjänster till specialist-underskötersketjänster.

Medarbetare som ingått i Äldreomsorglyftet bör kunna slutföra sina utbildningar under 2024 och ekonomiska resurser önskas till detta. För övrig kompetensutveckling önskar vi en särskild pott, förslagsvis per tjänst, avsatt för detta.

Användningen av digitala system och hjälpmedel är en förutsättning för att bedriva framtidens äldrevård och därför behöver det tas höjd för inför kommande budgetar.

En ekonomisk tilldelning önskas för att fortsätta anställningen av en digital fixare.

Hemtjänsten har efter 2022 års genomlysning gått in i en organisationsutveckling. Där ska den nya ledningen, tillsammans med befintliga medarbetare, arbeta med en hållbar hemtjänst. I

samband med detta ses det att en utökning av antalet medarbetare kommer att krävas, vilket resulterar i att det behövs en ökad ekonomisk tilldelning för att klara framtida behov.

En ombyggnation av Hällbacken pågår, under etapp 2 kommer det att beredas 40 platser avsatt för särskilt boende, med beräknad inflyttning oktober 2024. Behov finns av att påbörja inköp av möbler och inventarier och kommer därför behöva tilldelning av ekonomiska resurser för ändamålet.

Verksamheten för funktionsstöd

Nuläge och framtid

En lagändring har skett kring personlig assistans som trädde i kraft den 1 januari 2023. Ändringen handlar om att stärka rätten till personlig assistans. Hur detta kommer att påverka kommunen är i dagsläget för tidigt att uttala sig om.

Inom daglig verksamhet finns flera grupper på olika platser/byggnader vid Ekvägen. Det innebär att personalen har svårare att samverka och stötta varandra vid händelser i verksamheten. Det är inte kostnadseffektivt och kan påverka kvaliteten. Kontakt med AKTAB i lokalfrågan pågår. Vid en eventuell flytt kan hyran bli dyrare och viss investeringskostnad behövas för att anpassa verksamheten till nya lokaler.

Tidigare granskning har visat att 17 personer mellan 16–25 år har andra LSS insatser och kan söka boende inom några år. Projektering av en gruppboende är klar och kalkyl för kostnaden av byggandet finns. Nu inväntas beslut från politiken innan upphandling kan göras på byggnationen vid Alphyddan. Förhoppningen är att gruppboendet kan vara färdigbyggt hösten 2024.

Tre personer med psykisk ohälsa är placerade i andra kommuner för att det inte finns boendelösningar på hemmaplan. Ytterligare en person har beslut om boende men vårdas i dagsläget på rättspsykiatrisk vård. Beslut har fattats om att ta fram underlag för att bygga ett SoL/LSS boende och en översyn av vilka tomter kommunen har att tillgå pågår. Behovet är att skapa ett boende med sex platser. Boendet kan tidigast stå klart årsskiftet 2025/2026.

Inom socialpsykiatri utför vi boendestöd. Socialnämnden har tidigare köpt platser externt i tillfälliga perioder. Inom en treårsperiod behöver en serviceboende skapas med cirka 8 platser.

Individ- och familjeomsorg

Nuläge

Under de senaste åren har många barn fått en förstärkt utsatthet i hemmet och en försämring av den psykiska hälsan. Spelmissbruk har också ökat. Däremot så kan det konstateras att den totala alkoholkonsumtionen i Sverige är oförändrad i stort.

Under 2022 har kostnaderna för placeringar både på barn och vuxna ökat i jämförelse med 2021. Prognosen för 2023 är att kostnaderna fortsatt kommer att öka. Det är viktigt att kunna

erbjuda kompensatoriska insatser på hemmaplan för att minska antalet placeringar och att ge stöd så att barn/ungdomar och vuxna kan bo kvar hemma. En satsning kommer att ske från och med 2023 och framåt där en extra tjänst har skapats inom öppenvården på IFO Barn. Vuxen beroendevård och arbetet med våld i nära relationer har också ett fokus på att utveckla öppna vård- och stödinsatser i hemkommunen. 12-stegsbehandling genomförs idag med gott resultat tillsammans med Kungsörs kommun och ska vara ett alternativ till placering av vuxna utanför det egna hemmet.

Verksamheten arbetar aktivt med kompetensförsörjning.

Framtid

Den 31 januari 2023 överlämnades Samsjuklighetsutredningens slutbetänkande till regeringen. Om förslagen i Samsjuklighetsutredningen går igenom innebär det en genomgripande förändring för verksamheten där all behandling av skadligt bruk och beroende flyttas från kommunerna till regionernas hälso- och sjukvård. Det uppdrag som socialtjänsten föreslås ha kvar är uppsökande och förebyggande insatser, anhörigstöd, insatser till barn och unga samt vålds- och boendefrågor. Förslaget som ligger idag är att reformen ska vara genomförd 1 januari 2026.

Ett annat regeringsarbete som kan påverka verksamheten är omarbetningen av Socialtjänstlagen. I förslaget trycker man hårt på förebyggande insatser. Bland annat vill man göra insatserna från socialtjänsten mer lättillgängliga och föreslår fler icke-behovsprövade insatser. Detta kan innebära att mer resurser behövs för att bygga ut öppenvården och erbjuda fler stödinsatser än vad man gör idag.

Arbete och vuxenutbildning

Nuläge

Försörjningsstödet sjunker sakta. Språkträningsgrupper med samhällsinformation har startats för både elever på SFI och för beredskapsanställda på AME. ESF-projektet "Destination Jobb" har startat i mars 2023.

Flyktingtillströmning har minskat. Arboga väntas ta emot fyra personer 2023 via Migrationsverket. Budget- och skuldrådgivningen har märkt av ökat tryck. Utmaning för alla uppdrag på AME är att finna individer som klarar av att arbeta fullt ut. De flesta har behov av stora anpassningar.

Vuxenutbildningen har utmaningar att finna studerande till ingenjörsprogrammen och vissa speciallärare. Vidare har kravet om utökad sammanhållen utbildning inte kommit med ökade resurser och är därför ytterst svår eller omöjlig att följa med befintlig personalstyrka. Orienteringskurser behövs också. Elevhälsa saknas och behovet märks på Komvux. Vidare saknas viss finansiering för lokaler (YH) och läromedel samt digital plattform. Språkträning för vårdanställda har gett positivt resultat 2022 och fortgår därför.

Framtid

Fortsätta arbetet med att minska antal hushåll med försörjningsstöd genom samverkan. "Destination jobb" förväntas också ge resultat för den yngre målgruppen som står utan arbete och studier.

Efter sommaren kommer en lågtröskelverksamhet att starta för personer som mer behöver arbetspröva/träna och komma i gång – det vill säga som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Jobbcenter flyttar tillbaka till Strängen 13 under sommaren och möjligen permanent.

Vuxenutbildningen måste nå de ställda kraven gällande exempelvis sammanhållen utbildning. Samarbete med andra orter gällande ingenjörsutbildningarna har ökat och på så vis hoppas verksamheten att tillströmningen av studerande samt LIA-platser stärks.

Ekonomisk avstämning drift och investering

Specifikation av nämndens utökade behov av driftbudget:

DRIFTREDOVISNING, Tkr	2024	2025	2026
Vård och Omsorg	20 880	8 700	350
Verksamheten för funktionsstöd	200	900	4 900
Individ och familjeomsorgen	900	0	0
Arbete och vuxenutbildningen	860	0	250
Total	22 840	9 600	5 500

Investeringsprojekt, tkr

Investeringsprojekt, tkr	Budget 2023 ¹	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Summa	3 479	5 150	900	900	400